

שם המחקר : תוכניות תעסוקה של עמותות להשמת אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
בעבודה: חקר דרכי פעולה

שנה : 2014

מק"ט : 597

שם החוקר : כריסטין ח'שיבון- אבו חאטום

שם המנחה : ד"ר אלישבע סדן

שם רשות המחקר : האוניברסיטה העברית בירושלים

עבודת גמר מחקרית (תיזה) המוגשת כמילוי חלק מהדרישות לקבלת תואר "מוסמך האוניברסיטה"
בניהול מלכ"רים וארגונים חברתיים.

מגבלות המחקר

למחקר זה מספר מגבלות עליהן מחובתי כחוקרת לתת את הדעת. מגבלות אלו נוגעות בעיקר לאפשרות של הכללת תוצאות המחקר על תוכניות תעסוקה דומות ועל אוכלוסיות דומות. כלומר, העדר תוקף חיצוני (ברק, 1999). החוקר מוגבל למספר מועט של מקרים, בשל המשאבים שדורשים ראיונות. במחקר זה השתתפו שבעה מראיינים, מאחר ויש מעט מלכ"רים העוסקים בהשמה בעבודה של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית בישראל, מגבלה שאינה בשליטתי. הראיונות אפשרו בחינה מעמיקה של תוכניות התעסוקה, אך אין אפשרות להכללה ייצוגית במחקר זה, שכן היכולת להכליל את המסקנות בכדי לייצג נאמנה אוכלוסייה שלמה היא מוגבלת. דושניק וצבר-בן יהושע (2006) טוענים שחשוב לראות במגבלות המחקר דרך מחשבה שמייעלת את התהליך המחקרי ולוקחת החוקר לעבר חיפוש אחר הבנה מורכבת יותר. על מנת לנסות ולהתגבר על מגבלה זו, הנתונים מיוני, סודרו בקטגוריות ונבחנו שוב ושוב. בנוסף לכך, הנתונים נאספו בהצלחה, מכלי מחקר שונים, על מנת לאמת את הממצאים וההכללה תהיה מייצגת יותר; מגבלה נוספת עשויה להיות, אם גורמים בעמותה לא חשפו את כל המידע לגבי תוכניות התעסוקה שלהם, מה שעשוי להשפיע על התוקף הפנימי של המחקר; עוד מגבלה חשובה היא, שלא נערכה בדיקה בשטח של התוכניות הללו מול האוכלוסייה עצמה, אוכלוסיית המוגבלות השכלית. יש מצב שדבר זה עיכב מחשיפת נתונים חשובים לתוצאות המחקר; מגבלה אחרונה היא התבוננות חד פעמית, עם מספר מועט של שעות, בתפקוד הארגון, דבר שאולי מנע מחשיפת ממצאים חשובים לתוצאות המחקר. כך למשל, אחת הדרכים לעמוד על טיבה של תרבות ארגונית היא על ידי התבוננות בתפקוד היומיומי של הקבוצה או הארגון. כך שהבנה של התרבות הארגונית מאפשרת לחברי הארגון להשיג את מטרותיהם ביעילות רבה יותר, וגם מאפשרת לאלו שאינם נמנים עליו, את הבנת הארגון בצורה טובה יותר (Morgan, 2006). בדוגמה הזאת, ביקור חד פעמי בארגון, אולי הסתיר ממצאים חשובים כמו תת תרבויות בתוך כל ארגון וארגון, או תרבות נגד, אם זה בין חברי הארגון עצמם או בין חברי הארגון והנהלה. בכל זאת ולמרות מגבלות אלו, יכול מחקר זה לשמש בסיס למחקרים נוספים שיחקרו את תוכניות התעסוקה מהיבטים שונים ועל אוכלוסיות שונות.

המלצות למחקר המשך

ההמלצות למחקרים המשכיים עולות מתוך ממצאי המחקר ומגבלותיו. המחקר הנוכחי בדק מספר מוגבל של תוכניות התעסוקה בשבעה ארגונים, זאת מאחר ומעט מאוד מלכ"רים בישראל עוסקים בהשמה בעבודה לאנשים

עם מוגבלות שכלית התפתחותית. ההמלצה למחקרים העתידיים החוקרים תחום זה היא לחקור תוכניות תעסוקה של ארגונים מהמגזר העסקי ומהמגזר הציבורי, בנוסף למגזר השלישי ולערוך השוואה בין חקרי המקרה משלושת המגזרים. השוואה זו יכולה לחשוף ממצאים חשובים, שלא נחשפו במחקר זה, לגבי אופן פעילותן של תוכניות תעסוקה ממגזרים אחרים, וללמד על אסטרטגיות פעולה חדשות שיסייעו למנהלי ורכזי תוכניות התעסוקה בפיתוח תוכניות חדשות.

המלצה למחקר נוסף היא בדיקת תוכניות התעסוקה מנקודת מבטה של אוכלוסיית המוגבלות השכלית עצמה. מחקר זה התמקד במנהלי ורכזי תוכניות התעסוקה וניסה לחקור את תוכניות התעסוקה דרכם, מאחר והוא שאף לבדוק את פעילותם. אולם הוא לא בחן את תוכניות התעסוקה בעיני האוכלוסייה עצמה שמקבלת את השירותים דרך תוכניות אלו. בדיקת תוכניות התעסוקה בדרך זאת, עשוי לגלות צרכים חדשים ושונים של האנשים המשולבים בתוכניות, וכן ישמיע את דעתם, ואת תפיסתם על היתרונות והחסרונות של שירות זה.

המלצה שלישית היא לערוך מחקר אורך של תוכניות התעסוקה של הארגונים. המחקר הנוכחי ביקר כל ארגון פעם אחת, שבה נערך ראיון, נערכה תצפית ונאספו ממצאים דרך פרוטוקולים, תיעוד ביומן וכל כלי אחר. ניתן לערוך יותר ביקורים בכל ארגון, ובמסגרתם לערוך תצפית מתמשכת על תוכניות התעסוקה. שיטה זאת עשויה לחשוף ממצאים נוספים על פעילות תוכניות התעסוקה, שאולי לא נחשפו במחקר זה.

המחקר הנוכחי התמקד בדרכי הפעולה של תוכניות התעסוקה לאנשים עם מוגבלות שכלית. אולם, בשיטת מחקר איכותנית. ניתן להתייחס לתוצאות הכמותניות, ולבחון כמה אנשים מושמים בעבודה בעקבות תוכניות תעסוקה אלו, להשוות את מספר האנשים במקומות העבודה לפני ההשתלבות בתוכניות התעסוקה ואחריהן, את אחוזי העלייה בהשמה, שיעור הנשירה, אחוזי ההתמדה ועוד.

תחום התעסוקה לאנשים עם מגבלות שכליות-התפתחותיות עושה את צעדיו הראשונים בשנים האחרונות. הוא זקוק למחקר, ויכול לשמש שדה מרתק למחקרים שיתרמו לידע בתחום ולפיתוח התוכניות מעבר למחקר הנוכחי.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)